

72. Юрасюк Н.В. Формирование правовой компетентности будущего менеджера на основе ситуационного подхода: дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Н.В. Юрасюк. – Рос. гос. ун-т им. Иммануила Канта. Калининград, 2009. – 196 с.

73. Buchanan A. Mental Capacity, Legal Competence and Consent to Treatment / A. Buchanan // Journal of the royal society of medicine. – Sept., 2004. – Vol. 97.

74. Definition and Selection of Competencies. Theoretical and Conceptual Foundations (DESECO). Strategy Paper on Key Competencies. An Overarching Frame of Reference for an Assessment and Research Program – OECD (Draft) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.deseco.admin.ch/bfs/deseco/en/index/02.parsys.34116.downloadList.87902.DownloadFile.tmp/oeccdesecostrategyaperdeelsaedcericd20029.pdf/>

75. Hage J. Powers and competences / J. Hage. [Електронний ресурс]. – URL: https://www.academia.edu/20694868/POWERS_AND_COMPETENCES?auto=do.

76. Hall Stuart. Cultural Studies and the Centre some problematic and problems / Stuart Hall // Culture. Media, Languages. – № 2. – Centre for contemporary

cultural studies. – 1980. – 298 p. [Electronic resource].

– URL: <https://www.amherst.edu/media/view/91999/original/Hall>.

77. Key competences for lifelong learning // European Commission Directorate-General for Education and Culture. Implementation of «Education and training 2010» Work programme. Working group B «Key Competences» [Електронний ресурс] / A European reference framework. – 2004, November. – P. 3. – URL: <http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/basicframe.pdf>.

78. Kourilsky Augeven C. Legal Socialisation: From Compliance to Familiarisation through Permeation / Augeven C. Kourilsky // European journal of legal studies. – April, 2007. – Issue 1.

79. McClelland D.C. Testing for competence rather than for intelligence / D.C. McClelland // American Psychologist. – 1973. – № 28. – P.1–14.

80. Sherr A. Legal Education, Legal Competence and Little Bo Peep / A. Sherr [Електронний ресурс]. – URL: http://sas-space.sas.ac.uk/246/1/AS_woolf_inaugral.pdf.

81. Stewart T.A. Intellectual Capital. The New Wealth of Organizations / T.A. Stewart. – N.Y.-L.: Doubleday / Currency. – 1997. – 277 p.

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО РОБОТИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ ЗАСОБАМИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ (ДОСВІД РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА)

Собчук А.А.

*Асистент та аспірант
кафедри початкової та дошкільної освіти
факультету педагогічної освіти*

Львівського національного університету імені Івана Франка

PROFESSIONAL TRAINING OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS TO WORK IN AN INCLUSION CONDITIONS BY DISTANCE EDUCATION (THE EXPERIENCE OF REPUBLIC OF POLAND)

Sobchuk A.

*Assistant and PhD student
at the Department of Primary and Preschool Education
Faculty of Pedagogical Education
Ivan Franko National University of Lviv*

Анотація

Автор аналізує досвід Республіки Польща з упровадження дистанційної освіти в професійну підготовку вчителів початкових класів до роботи в умовах інклюзії. З цією метою у статті охарактеризовано сучасну державну політику Польщі в контексті її євроінтеграційних прагнень, проаналізовано законодавчу й нормативно-правову базу, на основі якої відбувається створення системи дистанційної освіти в країні, а також визначено труднощі (методологічно-технологічні й кадрові), пов'язані з упровадженням дистанційної освіти в практику роботи польських закладів вищої освіти. Також проаналізовано різновиди дистанційного навчання (e-learning, m-learning, b-learning), визначено особливості їх застосування в професійній підготовці майбутніх учителів початкових класів до роботи в умовах інклюзії.

Автор досліджує змістові і процесуальні аспекти курсів інклюзивного спрямування, які опановують майбутні учителі початкової школи в процесі професійної підготовки в польських закладах вищої освіти, обґрунтовує доцільність упровадження «змішаного навчання» (blended-learning) у контексті інклюзивно орієнтованих дисциплін як засобу підвищення ефективності освітнього процесу, стимулювання самостійної роботи студентів, формування в них системи практичних умінь і навичок. Дослідниця доводить, що «змішане навчання» дає змогу поєднати традиційні форми й методи організації освітнього процесу з інноваційними інформаційно-комунікаційними технологіями. У статті проаналізовано особливості впровадження елементів дистанційної освіти в контексті системи підвищення кваліфікації працівників освіти, зокрема, описано досвід роботи «Польського віртуального університету», а також сайтів та онлайн курсів,

що діють на базі державних і громадських установ. Автор пропонує опис онлайн-ресурсів державних закладів, які займаються підвищенням кваліфікації педагогічних працівників і функціонують на трьох рівнях: державному, регіональному й локальному.

Abstract

The author analyzes the experience of the Republic of Poland in the introduction of distance education into the vocational training of primary school teachers to work in the conditions of inclusion. For this purpose the article describes the current state policy of Poland in the context of its European integration aspirations, analyzes the legislative and regulatory framework on the basis of which the system of distance education in the country is created, and identifies the difficulties (methodological, technological and human resources). with the introduction of distance education into the practice of Polish higher education institutions. The varieties of distance learning (e-learning, m-learning, b-learning) are also analyzed, the peculiarities of their use in the professional training of future primary school teachers to work in the conditions of inclusion are determined.

The author explores the substantive and procedural aspects of inclusive orientation courses that capture future primary school teachers in vocational training in Polish higher education institutions, substantiates the feasibility of introducing blended learning in the context of inclusive education, stimulation of students' independent work, formation of a system of practical skills in them. The researcher proves that "blended learning" allows to combine traditional forms and methods of organization of educational process with innovative information and communication technologies. The article analyzes the peculiarities of introducing the elements of distance education in the context of the system of professional development of education workers, in particular, describes the experience of work of the "Polish Virtual University", as well as sites and online courses that operate on the basis of state and public institutions. The author offers a description of online resources of state institutions that are engaged in the training of pedagogical workers and operate at three levels: state, regional and local.

Ключові слова: дистанційна освіта, учителі початкових класів, професійна підготовка, заклади вищої освіти, інклюзія.

Keywords: distance education, primary school teachers, vocational training, higher education institutions, inclusion.

На сьогодні одним із перспективних напрямів професійного розвитку педагогічних кадрів є упровадження комунікаційних технологій та інформаційних ресурсів у професійну підготовку майбутніх учителів загалом і вчителів початкових класів зокрема. Це сприяє трансформації змісту, методів та форм навчання, створенню нових педагогічних технологій, а також розвитку неперервної педагогічної освіти й професії в цілому, адаптації майбутніх фахівців до нових вимог та формуванню їхньої здатності на розв'язання завдань, пов'язаних із інноваційними змінами, модернізацією та інтенсифікацією освітньої галузі на принципово нових засадах.

Саме на досягнення зазначених цілей спрямовані реформаційні процеси в державах Європейського Союзу, що було відображено в низці міжнародних документів і програм. Відтак, для підвищення рівня інформатизації освіти розроблено програму дій «Освіта та професійна підготовка 2020» (Education and Training 2020, 2013), ініціативи щодо її реалізації («Програма в галузі цифрових технологій для Європи»), а також Комплексну програму реалізації європейської стратегії інформатизації освіти, якими передбачено виведення електронних освітніх ресурсів на загальноєвропейський і світовий рівні.

Для України, яка лише почала реформування власної освітньої системи в контексті євроінтеграційних прагнень, доцільним є вивчення досвіду провідних країн світу та сусідніх держав з метою запозичення кращих ідей для модернізації власної системи професійної підготовки вчителів у закладах вищої освіти. Однією з таких держав є Республіка Польща, з якою Україну поєднують спільні кордони, історико-культурні традиції, а також

добросусідські відносини на сучасному етапі. Ця держава упродовж тривалого часу перебувала під впливом Радянського Союзу і марксистсько-ленінської ідеології, проте з 1989 р. обрала курс на європеїзацію та демократизацію і продемонструвала суттєві успіхи в реформуванні різних галузей суспільного життя.

У цілому проблеми, здобутки та перспективи розвитку як польської професійної освіти майбутніх учителів загалом, так і дистанційної освіти зокрема стали предметом дослідження таких польських вчених, як-от: М. Анджеєвська (M. Andrzejewska), К. Служевські (K. Służewski), Г. Карваш (G. Karwasz), Т. Менчиковська (T. Męczykowska), М. Русштецька (M. Rusztecka), Х. Рокіта (K. Rokita), Ф. Женьковські (F. Zeńkowski), С.Т. Мойхо (S.T. Mojcho). Серед українських дослідників до цієї проблеми звертались В. Ю. Белан, О. В. Вознюк, К. В. Котун, Н. В. Муқан, О.В. Овчарук, Т.В. Четверикова тощо. Проте зазначені науковці аналізували переважно загальні тенденції і процеси, пов'язані з упровадженням дистанційної освіти, не враховуючи особливості реалізації цієї форми навчання в контексті професійної підготовки фахівців окремих галузей, зокрема вчителів початкових класів.

Мета статті – проаналізувати особливості упровадження дистанційної освіти в професійну підготовку вчителів початкових класів до роботи в умовах інклюзії в Республіці Польща. Зазначену мету було конкретизовано в таких завданнях: 1) схарактеризувати законодавчу й нормативно-правову базу упровадження дистанційної освіти в професійну підготовку майбутніх фахівців; 2) розглянути різновиди дистанційного навчання, схарактеризувати особливості їх застосування в

професійній підготовці майбутніх учителів початкових класів до роботи в умовах інклюзії; 3) вивчити досвід із запровадження різних видів дистанційної освіти в польських закладах вищої освіти, а також досвід роботи «Польського віртуального університету».

У Республіці Польщі, починаючи з 1999 р., розроблено низку директивних документів у сфері інформатизації освіти з урахуванням програм Європарламенту та Ради Європи. Наприклад, 2003 р. затверджено програму «e-Learning» – навчання за допомогою електронних медіа, на основі якої Рада міністрів Польщі ухвалила «Стратегію розвитку настановчого навчання до 2010» (Kupisiewicz, 1999); у цій програмі окреслено систему дій, зорієнтованих на розвиток інформаційних технологій, зокрема упровадження дистанційного навчання та створення банку модульних програм.

У 2005 р. Міністерством національної освіти, молоді і спорту було розроблено й затверджено «Концепцію впровадження дистанційного навчання в умовах польської системи освіти». У 2006 р. Європарламент ухвалив рішення про реалізацію у 2007-2013 рр. програми «Навчання впродовж усього життя». Окрім того, Польща приєдналася до загальноєвропейської ініціативи зі створення стратегічних партнерств, як-от Європейської Асоціації Університетів, у яких здійснюється дистанційне навчання (European Association of Distance Teaching Universities). Увага наукової спільноти зосереджується, насамперед, на розробленні дистанційного навчання для вчителів, на створенні онлайн-програм підвищення кваліфікації з окремих дисциплін European Schoolnet Academy, а також відкритих мереж eTwinning, SCIENTIX, Open Discovery Space тощо. У майбутньому вони мають інтегруватися в єдину платформу EPALe (Electronic Platform for Adult Learning in Europe) – Електронна Платформа для Навчання Дорослих у Європі. Важливим аспектом їхньої діяльності є розроблення й уніфікація відкритих освітніх ресурсів (Open Education Resources), які «мають стати більш помітними й доступними для всіх громадян».

На етапі розроблення системи дій з упровадження дистанційної освіти в професійну підготовку майбутніх фахівців у Республіці Польщі було задекларовано необхідність розв'язання низки завдань, які були сконцентровані довкола двох основних проблем: методологічно-технологічної (розроблення й упровадження освітніх методологій і кваліфікацій, зокрема дидактичних і технологічних; підготовка інфраструктури закладу освіти та адаптація її до «освіти на відстані»; вибір оптимальної техніки передавання інформації) і кадрової (участі науковців та освітян у організації та інтенсифікації дій з інформатизації освіти; підвищення кваліфікації працівників; організація правового супроводу дистанційного навчання; здійснення відповідного контролю та оцінювання). Ці проблеми безпосередньо пов'язані із сутністю дистанційного навчання, яке, згідно з визначенням М. Куб'яка, є способом організації освітнього процесу в умовах віддаленості викладача та студента

на основі використання не лише традиційних способів спілкування, а й сучасних, інноваційних телекомунікаційних технологій, які забезпечують передавання інформації за допомогою аудіо, відео, друкованих матеріалів [6].

Варто зазначити, що в процесі наукового пошуку використано комплекс емпіричних і теоретичних методів дослідження, наприклад: вивчення статистичних даних, аналіз сайтів закладів освіти, державних і громадських установ та організацій з метою з'ясування реального стану функціонування системи дистанційної освіти в Республіці Польща; аналіз міжнародних, державних документів, наукової літератури – для визначення стану розробленості проблеми й перспектив її дослідження; аналіз навчальних програм польських закладів вищої освіти для характеристики стану викладання дисциплін інклюзивного спрямування; зіставлення – для порівняння поглядів різних учених на досліджувану проблему та визначення напрямів дослідження; індукції та дедукції, систематизації й узагальнення – для розроблення стратегії дослідження, формулювання висновків.

У польському науковому дискурсі поняття дистанційної освіти має багато визначень, серед яких: навчання на відстані (nauczanie na odległość, nauka na odległość), навчання віддалене (nauczanie lub uczenie się zdalne), віртуальна освіта (wirtualna edukacja), електронне навчання/освіта (e-edukacja, e-kształcenie), навчання через Інтернет (kształcenie przez Internet) [4]. Найбільш поширеним є термін «e-learning», проте відповідно до розподілу навчальних матеріалів між традиційними та електронними методами, а також рівня технічного прогресу, розрізняють b-learning, e-learning та m-learning.

За даними статистичних досліджень, частка b-learning у межах дистанційного навчання складає понад 41 % від його загального обсягу. Це так зване змішане навчання (blended learning чи nauczanie mieszane), яке передбачає поєднання традиційних методів спілкування студентів і викладачів у межах різних форм навчання (лекційних, семінарських, практичних або лабораторних занять), а також синхронні й асинхронні контакти на основі використання сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій (www.edulider.pl).

Проведений аналіз окремих фахових інклюзивно орієнтованих курсів профільних університетів Польщі дав підстави для висновку, що змішане навчання є досить поширеним у професійній підготовці вчителів початкових класів до роботи на засадах інклюзії. Зокрема такий вид e-learning запроваджений у процесі викладання курсів «Дослідницький проект з інклюзивної початкової освіти» (Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie (www.ujd.edu.pl), Akademia Pomorska w Słupsku (www.apsl.edu.pl), Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie (www.up.krakow.pl), Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach (www.uph.edu.pl)), «Розроблення навчальних планів для дітей з особливими потребами для певного закладу освіти: дослідницький проект» (The Jan Kochanowski University in Kielce

(www.ujk.edu.pl)).

На нашу думку, застосування елементів дистанційного навчання поряд з традиційним навчанням, як вагомому напрямку підвищення ефективності освітнього процесу загалом та стимулювання самостійної роботи студентів зокрема, є однією з особливостей польського досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців. Ця технологія набуває важливого значення в контексті підготовки вчителів початкових класів до роботи на засадах інклюзії, оскільки опанування інклюзивно орієнтованих дисциплін передбачає нагромадження досвіду практичної діяльності з певними категоріями населення (дітьми, їхніми батьками, іншими фахівцями), отже, «навчання на відстані» не відповідає поставленим цілям освіти.

Відтак, змішане навчання – це поєднання онлайн- та офлайн-навчання: теоретичний матеріал, який майбутній учитель початкового навчання опрацьовує онлайн (шляхом самостійного прочитання матеріалів, перегляду демонстраційних відео, відеозапису лекції викладача, участі в грі), згодом опрацьовується офлайн (тобто під час занять у закладі вищої освіти). Це сприяє поглибленню, узагальненню, систематизації знань, з'ясуванню незрозумілих аспектів питання, а також формуванню практичних навичок і вмінь.

У системі професійної освіти вчителів початкових класів до роботи на засадах інклюзії зазвичай використовують триетапний графік навчання, що передбачає чергування традиційних занять і e-learning. Наприклад:

– I етап – електронне навчання, у межах якого відбувається опрацювання основних теоретичних питань, засвоєння базових знань, які необхідні для наступного етапу;

– II етап – традиційні заняття, під час яких формуються практичні навички роботи з дітьми з особливими освітніми потребами;

– III етап – електронне навчання, метою якого є закріплення, повторення та доповнення здобутих знань.

Аналіз змісту і форм навчання дисциплін з циклу професійної підготовки майбутніх учителів початкового навчання до роботи з дітьми на засадах інклюзії дав підстави для висновку, що в межах змішаного навчання увага зосереджується на самостійній роботі студентів, проте важливу роль також відіграють колективна творчість та міні-дослідження різних видів, у контексті яких також передбачені завдання для самостійного опрацювання навчального матеріалу, а за потреби – консультації викладача.

Окрім того, змішане навчання дає змогу поєднувати традиційні засоби навчання з такими новими складовими частинами освітнього процесу, як-от: чати, блоги, електронна пошта, соціальні мережі, віртуальні класи, електронні підручники, мультимедійні презентації, вебінари, відеоконференції тощо. Це сприяє індивідуалізації та диференціації освіти, підвищенню мотивації студентів до навчання, а також формуванню нового типу мислення, навичок навчання в умовах інформаційного

середовища.

E-learning є більш складною формою дистанційного навчання; це система навчання за допомогою інформаційних, електронних технологій. На сучасному етапі e-learning використовується лише для занять з позапрограмових курсів або факультативів. Указані обмеження зумовлені прагненням підвищити рівень і престиж вищої освіти в цілому. Третью, найбільш розвиненою формою дистанційного навчання є m-learning, тобто мобільне навчання. Цим терміном позначають набір прийомів і технологій, що використовуються для навчання через мобільні пристрої. Проте поступово стираються межі між e-learning і m-learning, науковці уживають єдиний термін – e-learning.

Варто зазначити, що на сьогодні заклади вищої освіти Республіки Польща, що здійснюють підготовку вчителів початкових класів до роботи на засадах інклюзії, мають значний досвід упровадження дистанційного навчання. Особливо це стосується університетів, які є членами Європейської Асоціації Університетів. Інформатизація освіти здійснюється насамперед через центри дистанційного навчання (Centrum Edukacji Niestacjonarnej чи Centrum e-Learningu) на базі закладів вищої освіти. На жаль, такі центри діють переважно в технічних університетах, проте подібна практика поступово набуває поширення і в закладах освіти, що здійснюють підготовку вчителів, зокрема в The Jan Kochanowski University in Kielce (www.ujk.edu.pl). До переліку їхніх обов'язків входить створення та оновлення навчальних матеріалів, менеджмент і подальший розвиток інфраструктури навчального інформаційного середовища.

В. Белан доходить висновку, що на сучасному етапі упровадження дистанційного навчання є однією з основних тенденцій у професійній освіті Польщі. Він наголошує, що системи дистанційного навчання наразі досягли такого рівня підготовки фахівців, який не поступається рівню традиційних закладів вищої освіти і цілком відповідає вимогам щодо змісту, умов та якості навчання, що задекларовані в державних документах [1].

Водночас варто наголосити, що професійна підготовка вчителів загалом і вчителів початкових класів до роботи з дітьми з особливими потребами на засадах інклюзії зокрема в Польщі не обмежується періодом навчання в закладах вищої освіти. Це безперервний процес, що триває до моменту виходу на пенсію і передбачає постійний пошук нових рішень і освітніх можливостей, розширення професійних компетенцій, поглиблення психолого-педагогічних знань [5].

На сучасному етапі в Польщі існує багато форм професійного удосконалення вчителів, деякі з них пов'язані з дистанційним навчанням, наприклад, участь у онлайн семінарах і тренінгах, перегляд публікацій колег на Інтернет-форумах, ознайомлення з документацією закладів освіти, обмін інформацією і досвідом з іншими фахівцями в онлайн-режимі через блоги й чати. На сьогодні чин-

мало тренінгів для вчителів запропоновано в контексті проектів ЄС, які фінансуються за рахунок Європейського соціального фонду.

У цілому післядипломна освіта вчителів у Польщі здійснюється на базі як державних, так і недержавних закладів, деякі з них мають власні сайти чи інші інтернет-ресурси. Зокрема державні заклади вдосконалення вчителів функціонують у Польщі на трьох рівнях [2]:

1. Центральному – під керівництвом міністра в справах навчання й виховання, міністра в справах культури та національної спадщини тощо. Зокрема діє загальнонаціональний проект «Супровід дітей до кращого розуміння прав людини» під егідою Міністерства національної освіти, на його онлайн-платформі (<http://www.ore.edu.pl/>) розміщена велика кількість навчальних матеріалів для вчителів, що працюють з дітьми з особливими потребами. Насамперед, тут оприлюднена інформація про наукові та освітні заходи за окремими напрямками, серед яких є початкове навчання і спеціальна освіта. Окрема вкладка присвячена навчанню та вихованню дітей з особливими потребами, проблемам інклюзивної освіти.

2. Регіональному – під керівництвом самоврядування воєводства та кураторів освіти. Наприклад, одним із таких закладів є Мазовецький центр удосконалення вчителів, на сайті якого (<http://www.mscdn.edu.pl>) представлено актуальні матеріали з різних наукових сфер, анонси освітніх і наукових заходів і звіти про їх проведення в межах Мазовецького воєводства. Окрім того, у рубриці e-learning (на базі платформи moodle) розміщено онлайн-курси, які стануть у нагоді вчителям різних спеціальностей.

3. Локальному – під егідою гміни й повітових органів самоврядування.

Варто зазначити, що за підвищення рівня освіти педагогічних кадрів і їхньої кваліфікації відповідальними залишаються університети і вищі школи (Kupisiewicz, 1999). Зокрема важливу роль відіграє Польський віртуальний університет (Polski Uniwersytet Wirtualny (www.puw.pl/pl/kursy)), який був заснований у 2002 р. і на сьогодні є одним із лідерів з-поміж подібних закладів Центрально-Східної Європи. Серед масових відкритих онлайн-курсів, які статуть у нагоді учителям початкового навчання, на особливу увагу заслуговують «Педагогіка й освіта», «Методика навчання», «Психологія і суспільні науки».

Студенти онлайн-курсів Польського віртуального університету отримують знання під керівництвом вчителя, при цьому працюючи у групах і виконуючи індивідуальні та групові завдання. Вони беруть участь у різних дискусіях, спілкуючись через Інтернет (дискусійний форум, чат). Учитель уважно стежить за графіком навчання і часом, активізує студентів, ставить завдання, організовує і скеровує дискусію, відповідає на запитання, оцінює виконану роботу. Осередком для навчання, місцем спілкування та спільної роботи є платформа дистанційного навчання віртуального університету (www.puw.pl/pl/kursy).

Загальносвітові тенденції інформатизації освітньої галузі, упровадження методів і прийомів дистанційного навчання, а також вступ Республіки

Польщі до Європейського Союзу інтенсифікували модернізацію структури й навчально-методичних матеріалів закладів вищої освіти загалом і тих, що здійснюють підготовку майбутніх учителів початкових класів до роботи в умовах інклюзії зокрема. Однією з основних тенденцій реформування польської системи вищої освіти стало використання дистанційної освіти загалом чи окремих її елементів в освітньому процесі.

Однією з найбільш поширених форм дистанційного навчання в Польщі стало b-learning, тобто поєднання традиційного навчання з навчанням за допомогою інформаційних технологій. Ця форма навчання підтвердила свою ефективність у межах підготовки вчителів початкових класів до роботи на засадах інклюзії, оскільки дає змогу поєднати засвоєння теоретичних знань і набуття досвіду практичної діяльності.

Дистанційна освіта застосовується і для підвищення кваліфікації учителів початкових класів, зокрема вона реалізується шляхом розроблення відкритих онлайн-курсів на базі віртуальних університетів. Це створює умови для особистісного і професійного розвитку учителів, ознайомлення з останніми тенденціями розвитку наукової галузі, обмін ідеями і досвідом їхньої реалізації.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в дослідженні змістових і процесуальних аспектів професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до роботи в умовах інклюзії, у визначенні ефективного методичного інструментарію для імплементації наявного досвіду в систему вищої освіти України.

Список літератури

1. Белан В. Використання дистанційного навчання в Республіці Польща: тенденції і перспективи. URL: http://lib.iitta.gov.ua/706603/1/Belan_thesis_2017.pdf. (дата звернення: 12.01.2020).
2. Маслова Т. Державні та недержавні форми організації системи вдосконалення вчителів у Польщі. Порівняльна професійна педагогіка. 2018. 8(2). С. 182-188.
3. Blended learning-przyszłość polskiej edukacji. URL: <http://www.edulider.pl/edukacja/blended-learning-przyszlosc-polskiej-edukacji>. (дата звернення: 24.01.2020).
4. Dziewulak D. Kształcenie na odległość w wybranych państwach europejskich. Analizy BAS (Biuro analiz sejmowych). 2012. №18 (85). S. 1-11.
5. Grzeń B. Sto lat ZNP. Ludzie, fakty, sprawy wydarzenia. Warszawa: Wyd. Pedagogiczne ZNP, 2005. 195 s.
6. Kubiak M. «Wirtualna edukacja». Internet dla nauczycieli. Nauczanie na odległość. Warszawa: MIKOM, 2007.
7. Kupisiewicz Cz. Rzecz o kształceniu. Wybyr rozpraw i artykułów. Radom, 1999.
8. Oparcik W., Sułkowski T. Wykorzystanie e-learningu w rozwoju edukacji ustawicznej. Pedagogiczno-psychologiczne kształcenie nauczycieli. Radom-Warszawa, 2005. P. 277-280
9. Polski Uniwersytet Wirtualny. Kursy online. URL: <https://www.puw.pl/pl/kursy>. (дата звернення: 17.10.2019).